

R. M.ª AZKUE-REN GORAZARREZ LEKEITION

1984-VIII-5

Alfonso Irigoien

Agur Bilboko Apezpiku jaun, Gasteizeko Parlamentuko buru, Eusko Jaurlaritzako kultura ordezkari, Bizkaiko Diputazioko ordezkari, Lekeitioko alkate eta gainerako jaun andre guztioi.

Euskaltzainburua ezin etorri izanik niri utzi dit bere ordez R. M.ª Azkue Lekeition honetako seme handiari egiten ari gatazka goraizkion gorazarrera etortzeko kargua, eta Eusebio Erkiaga euskaltzain lekeitiarra ere hemen dugunez gero bion artean egingo dugu.

Euskal Herriak zor handia duela orain ehun eta hogeitaz urte hiri honetan jaiotzen gizon erraldoiarekin esaten badut, ez dut egia aitortzea besterik egiten.

Sabino Arana Goiri-rekin batera, Azkue-k Euskal Herrian Foruak galdu ondoko aro berria markatzen du.

Euskal munduan eta ikerketa lanean ari garenok denok edan eta edaten dugu haren iturritik eta egungo egunean ere, zehaztasunaren bila goazenean, bere hiztegi nagusiaz baliatu beharrean aurkitzen gara, oraindik ez baita osoagoa, hura oinarri harturik, agertu, hark lehenengo aldiz argitara eman zuenez gero lauogeitaz bat urte iraganarren, eta gero ere haren lekukotasuna behin baino sarriago begiratu beharrean geldituko gara.

Beldurrik gabe esan daiteke gerra ondoko euskara idatziaren bideek haren lorratza daramatela.

Izan ere Azkue-k euskara batuaren lehenengo urratsak eman zituen eta geroago hartu izan den abiadaren aurrelari agertzen zaigu. Hor dugu lekuko **Ardi galdua** literatura lana, elaberria, lehenengo, eta bere lan teoriko, **Gipuzkera osotua**, gero.

Euskaltzaindia sortzearen atarian Azkue oinarrizko gizona izan zen eta behin sortuz gero gorputz eta arima lotu zitzaion hari, buru izanik bizi izan zen artean.

Ez dugu ahaztu behar gure hizkuntzarentzat urte latz izan ziren gerra ondoko haietan, bere zahartzaroan, Euskaltzaindiari segida eman ziola Bilboko Erribera kaleko bulegoetarik, behinik behineko baino izan ezarren luzaro iraun duten haietarik, eta apurka apurka handik hasi zela bide hartzen kanpora begira, plazara begira, gure hizkuntza, eta ilunbetarik atera, aldakuntza politikoaren aurretik eta atari modura.

Orduan egin zitzaion, oraindik bere jaiotzaren ehunurteurrena bete gabe, gorazarre handia Bilbon. 1956-garren urtea zen eta **Euskera** aldizkari bigarren aldiz ate-

ratzen hasi berrian tomo bat osoa eskaini zitzaion, eta jende euskalduna beldurrak uxatzen hasi zen gerra ondoko giro hestu eta itogarri hartan.

Baina egungo egunean egiten ari garen bigarren parte hau falta zen.

Euskaltzaindia sortu ondoan, Aita Sainduari ere bisita eginik, behar ziren tokietan Azkue-k ahaleginak egin zituen orduko Apezpiku jaunek, eta bereziki Gasteizekoak, ofizialki euskarari ere leku eman ziezaien fidel euskaldunei izkribuz zuzentzerakoan, gauza hau egungo egunean harrigarri iruditzen bazaigu ere. Apeza zen aldetik fin jokatu zuen horretan. Goizeon Bilboko Apezpikua euskaraz eta erdaraz oro gogoan harturik ari izan da, orain ohitura den legez eta orduan Azkue-k nahi zuen bezala, edo hobeto oraindik, Apezpikua gainera orain euskalduna baita.

Azkue-k, alabaina, beste zenbait alderdi ere izan zituen, hala nola musikarena eta folklorea. Goizean, hain zuzen ere, gozatu ditugu belarriak haren zenbait konposizio entzunik. Haren lanek, zerrendan ipiniz gero, Bibliografia luzea osatzen dute, liburu ugari utzi baitzizkigun.

Orain haren gorpua Lekeitioko Elizan ehortzirik dago eta ohore egiten zaio eliza aurrean ipini zaion irudi sinbolikoaren bidez.

Izan ere bere jaioterrian egiten diogun omenaldia zorra betetzea besterik ez da eta ezin geldi gaitzke erantzuna eman gabe eta erantzun hori euskarari dagokionez haren bideetan zehar joatea da euskaldun erako burua landuz eta geroago eta hobeto jantziz, gure herrian jakituriaren giroan euskalduntasunak etorkizunean sekula sekulorunetan iraun dezan. Hala izan bedi.